

ЧУЖА-

СВОЯ-

РІДНА

Ірина Феофанова

ЧУЖА- СВОЯ- РІДНА

Львів

Видавництво Старого Лева

2023

УДК 821.161.2-3

Ф 42

Ірина Феофанова

Ф 42 Чужа-своя-рідна [Текст] : коротка проза / Ірина Феофанова. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2023. — 168 с.

ISBN 978-966-448-081-6

Героїні збірки новел «Чужа-своя-рідна» — звичайні українські жінки, життя яких перевернулося догори дригом із початком повномасштабного вторгнення держави-агресора росії на територію України. Ірпінь, Буча, Ізюм, Херсон, Маріуполь — це міста, звідки героїні — самі, з малими дітьми або й цілими родинами — утікають у пошуках притулку й спокою. Про їхні переживання — часто затаєні для найближчих — авторка розповідає щиро і співчутливо, часом з нотками легкого гумору й суму.

Книжка, сповнена реалістичних описів і життєвих діалогів, зацікавить широке коло читачів. Особливо тих, хто почуває у серці глибокий жаль до кожного українця та українки, які через війну втратили дім, друзів і рідних.

УДК 821.161.2-3



Написано за Програмою мистецької та перекладацької резиденції, що фінансується Міністерством культури та національної спадщини Польщі

© Ірина Феофанова, текст, 2023

© Вікторія Черняхівська, обкладинка, 2023

© Видавництво Старого Лева, 2023

ISBN 978-966-448-081-6

Усі права застережено

Чужесранка

- 1 -

То був кінець зими 2022 року. Де-не-де на полях ще лишився сніг. Перед поворотом з асфальтованої дороги на бездоріжжя сиротливо стояла автобусна зупинка. Розфарбована в синьо-жовті кольори, з великими буквами населеного пункту зверху. Щоправда, прочитати назву неможливо — хтось дбайливо замотав букви в чорний поліетилен. Бо свої і так знають, а чужим тут не місце.

На зупинці сиділа Марина з сином Марком і малою донькою Златою. Холодний вітер студив кров, тож діти куталися у куртки, а мама дбайливо поправляла їм то шарфи, то шапки. Поряд на лавці стояла котяча переноска, звідти у віконечко виглядала руда морда з таким виразом очей, що годі було й сумніватися — кіт породистий. Біля ніг Марини стояла яскраво-зелена пластикова валіза на коліщатах — колись нова, блискуча, а тепер подряпана, з тріщиною від падіння. Марк і Злата тулилися до мами,

вона обіймала їх і повторювала, як мантру: «Тепер все буде, як раніше». Марку шість років, він старший і розумів: як раніше вже не буде ніколи. Златі лише чотири, тож вона ще вірила кожному маминому слову.

По асфальтованій дорозі їхав віз із дровами, запряжений конячкою. На возі сидів дід Петро, який не добачав, тому здалеку й не помітив, що на зупинці хтось є. А Марина возу зраділа, як спасінню, — нарешті хоч хтось проїхав цією Богом забутою дорогою. Зіскочила з лавки, вибігла перед возом і давай розмахувати руками.

— Зупиніться, будь ласка!

Дід Петро аж перелякався — наче мавка лісова вискочила нізвідки. Натягнув віжки, скомандував коняці спитися.

— Дякую, дякую, — заторохкотіла Марина. — Підвезіть нас, прошу!

— Та я тайво... на Калинівку, — махнув дід у бік повороту, чим ураз видав усю конспірацію із замотаною поліетиленом назвою села.

— Так ми теж туди! — ще більше зраділа Марина.

Дід Петро окинув жінку і її дітей недовірливим поглядом — у Калинівці чужих не люблять. Ніколи не любили, а зараз тим паче. А ці явно чужі.

— А звідкіль будете? — перепитав дід, щоб мати час придумати відмовку, бо брати на воза чужих не збирався.

— З Бучі...

— З Бучі? — йокнуло серце в діда — вранці якраз чув у новинах про Бучу. Такі жахи чув, що й у страшному сні не привидиться. — Що ж ти одразу не сказала?

Тут уже стало не до своїх і чужих — бучанським треба допомогти, і крапка.

Дід Петро жваво, аж надто жваво для своїх літ, зіскочив із воза, одним махом закинув на нього валізу, переноску з рудою мордою і обережно став підсаджувати дітей, приговорюючи:

— Боже, Боже, яке горе! Іроди бісові росіяни, ото народили. А ви, діточки, вуха затуляйте, діда старого-дурного не слухайте.

Мала Злата й заткнула вуха, Марина не втрималася і всміхнулася — вперше за місяць.

— А батько ваш де? — перепитав дід Петро, ще й озирнувся — наче батько міг у кущах ховатися.

— У ЗСУ, — і враз усмішка зникла з вуст Марини, як і не було.

— Воює? Боже, Боже...

Дід подав руку Марині. Вона з сумнівом глянула на натружену брудну руку діда, та все ж подала свою білу тонку ручку з уже не таким гарним, як місяць тому, але все ж манікюром.

— Дякую... — ледь вимовила Марина: чогось сльози підступили, таке з нею тепер часто.

Дід Петро скочив на воза, струсив віжки:

— Пішла, Ритка!

І Ритка пішла, звернула на бездоріжжя, неспішно попленталася до невеличкого села, що вже виднілося на горизонті. Марина мовчала, міцно притискаючи до себе дітей. А дід Петро тяжко зітхнув, ще раз зітхнув і не придумав, що такого правильного сказати тим, хто втік

із Бучі. Тому вирішив говорити про те, що знав добре, — про рідну Калинівку.

— А тутечки чекає вас хто чи не?

— До тітки їдемо, до маминої сестри.

— Наша, калинівська? Як звать?

— Ольга Василенко.

— Землемерша?

— Так, знаєте?

— Та хто ж Ольку-землемершу не знає, всі знають, вона ж старостою хотіла бути, навіть билася з Михалича жінкою, — засміявся дід Петро.

— З ким билася?

— Михалич, староста. Ольга його жінці коси рвала, бо та гречку нашим роздавала...

— Не скучно у вас, — з сумом мовила Марина.

— Є таке...

— І тихо, — прислухалася до тиші навколо. — Незвично тихо.

— Бо в нас тут пупа закопано, — з гордістю сказав дід Петро. — І тою войною німці стороною обійшли, і росіяни тепер обійдуть.

— Було б добре — більше тікати нам нікуди.

— Дасть Бог, скоро закончиться війна, і в Бучу свою вернетесь.

— Нема куди вертатися...

— Попали? Дому нема?

— Бучі нема...

Поки говорили, Ритка дотягла віз до села. Уже виднілася крайня хата. Через паркан розмовляли Писанчиха —

огрядна, рум'яна, у красивій квітчастій хустці, і баба Нюра, котра їхала повз на велосипеді і злізла новинами з «чорноротою» обмінятися — так Писанчиху в Калинівці називали, бо язика за зубами не тримала.

— Та це росіяни не бачили, як ми за межу воюємо, хай тільки сунуться — живими не вийдуть! — спаленіла баба Нюра.

Та Писанчиха її вже не слухала — угледіла віз із гостями й зиркала — роздивитися бажала, хто й куди їде, наче то на лобах у них мало бути написано.

— Доброго дня, — привіталася Марина, коли віз порівнявся з жінками.

— Доброго! — всміхнулася баба Нюра й підморгнула діткам: вчителькою колись була, любов до дітей із виходом на пенсію не минула.

— Здрасте, — крізь зуби процідила Писанчиха.

Ритка потягла віз далі, а Писанчиха й баба Нюра не спускали з нього поглядів.

— Беженка, мабуть. Ще й з діточками, бідні люди... — зітхнула баба Нюра.

— Згадали про село, ти диви, що ж ви в мирний час не їздили, га? — уїдливо бовкнула Писанчиха.

— Цікаво, до кого?

— І горда яка, бачили? Звисока така: «Доброго дня», — перекинула Писанчиха.

— До Ольки-землемерші звернули чи не? — все вдивлялася баба Нюра.

— Чужесранка, — сплюнула Писанчиха.

Ольга жила у старій батьковій хаті, просто жила, але чисто: у вітальні новий диван, білі фіранки, скатертина напрасована на великому дубовому столі, сервант із рівно виставленими сервізами та статуетками ще тих, радянських, часів. І ніде ні пилинки. Різне про Ольку-землемершу в Калинівці могли говорити, але щодо того, яка вона чистоплюйка, — усі були однастайні. У неї, казали, з підлоги можна їсти. І Ольга тим дуже пишалася.

— Заходьте-заходьте! І почувствуйте себе, як-то кажуть, як дома.

Ольга занесла з вулиці зелену валізу й переноску з котом, за нею сором'язливо зайшли Марина, Марк і Злата.

— Дякую вам, тьоть Оль, дуже, — видихнула Марина, вперше за довгий час відчувши, що тепер нікуди не треба бігти.

А от рудому коту в переносці явно хотілося бігати — він як занявкав, голосно й протяжно, Ольга аж здригнулася. Марина нахилилася й відкрила переноску — рудий умить вискочив і почав обнюхувати килим. Ольга звела брови — це обнюхування було для неї натяком, наче тут не так вже й чисто, як у селі кажуть. Марина підняті брови тітки розтлумачила по-своєму й поспішила пояснити їй:

— Граф кастрований, вихований, шкодити не буде.

— Ладно, хай обвикнеться в хаті, а потепліє — надвір.

— Як скажете.

— Спати тут будете, — Ольга з гордістю вказала на диван. — Добротний, два на метр шістдесят, осінню тіки